Kilenc magyar a világ tetején

(Részletek Ozsváth Attila expedíciós naplójából)

A közelmúltban kilenc magyar fiatalember Tibetbe utazott, hogy feljusson a kínai—nepáli határ mellett magasodó Sisa Pangmára. Hatuknak sikerült a 8012 méteres csúcs megmászása: október 1-jén *Ozsváth Attila* és *dr. Nagy Sándor*, október 8-án pedig *Balaton Zoltán, Csikos József, Várkonyi László* és *Vörös László* került be a nyolcezresek klubjába. Az alábbi összefoglaló Ozsváth Attila naplója és emlékei alapján íródott. Egyrészt azért, mert Ozsváth október 1-jén volt a csúcson, másrészt azért, mert már az első expedíciónak is tagja volt.

Augusztus 23. Dékány Péter Kabulon át Delhibe repül, hogy autóbuszt béreljen a 38 csomaggal érkező társainak.

Augusztus 25. Az expedíció többi tagja Moszkvába repül, ahonnan még aznap éjjel vonattal Taskentbe indul. Ott újra találkoznak dr. Nagy Sándorral, aki közben Moszkvában megszerezte a nepáli vízumokat.

(A vállalkozás csaknem az elején véget ért. Kiderült ugyanis, hogy kétszer adták el a csapat hálókocsijegyeit. Vita a kalauzzal, az állomásfőnökkel, mindenkivel. Dr. Nagy Sándor megmagyarázza, hogyha ezzel a vonattal nem tudnak elutazni, akkor lekésik a taskenti repülőt és az egész program felborul. A vonat elindul, de valaki meghúzza a vészféket. A magyarok egy pillanat alatt bedobálják csomagjaikat. Később kiderül, hogy öt kocsival odébb van három üres fülke... A nap vége: éjszakai hurcolkodás egy zsúfolt vonaton.)

Augusztus 29. Repülés Delhibe és még aznap indulás tovább Katmandu felé, a bérelt busszal, váltott sofőrökkel.

(A nepáli határon igazolást követelnek, hogy a csapat több mint fél tonna élelmiszerét nem eladásra hozták, hanem csak tranzitrakományként. Igazolás nincs, ezért Várkonyi és Vörös a határon marad, a többiek pedig egy menetrend szerinti busszal Katmanduba utaznak. Ott megszerzik és Szabó Lászlóval visszajuttatják az engedélyeket. Dr. Nagy Sándor ekkor szerez előzetes mászási engedélyt 1990-re, a Dhaulagiri északnyugati pillérére.)

Szeptember 5. Vörösék megérkeznek a csomagokkal. Egy földcsuszamlás miatt fél napot vesztegeltek. Még aznap továbbbuszoznak a kínai határ felé.

(Nincs szerencséjük. Előbb az egyik hátsó kerék előzi meg a buszt, majd három helyen a földrengés tüntette el az utat. Szakadó esőben, kilométereken keresztül, részben fogadott teherhordók segítségével hordják át, kerülő úton, a csomagjaikat.)

Szeptember 7. Elérik a határt. Dzsippel várja őket az összekötő tiszt és a tolmács.

(A határ után felautóznak a tibeti fennsíkra. Hűvös idő, gyérülő növényzet. A Katmandu—Lhásza autóútról letérve hetvenperces utazás után elérik az alaptábor 5000 méter magasan kiszemelt helyét. Felállítják a 30 négyzetméteres Budaflax sátrat. Este: —5 fok Celsius.)

Szeptember 8—10. Akklimatizálódás: sétálás, napozás, rendcsinálás. Rendszeres láz-, pulzus- és vérnyomásmérés.)

● ● ●

Szeptember 11. Balaton, Dékány és dr. Nagy elindul, hogy harminc kilométerrel odább, a hegy tövében, 5800 méteren felállítsa az előretolt alaptábort. Az élelmiszerek szétosztása után Ozsváth utánuk ered és beéri őket. Közben találkoznak egy osztrák és egy lengyel expedícióval. Tagjai elmondják, hogy a hosszú ideje tartó ködös, esős idő tétlenségre ítélte őket. Dékányék két éjszakát ott töltenek, majd visszatérnek az alaptáborba, hogy a felszerelések átszállítására jakokat béreljenek.

(Az alaptáborban megtudják, hogy dr. Papp Kálmánnak, az expedíció orvosának nagyon leesett a vérnyomása, ezért egy turistadzsippel levitték a nyalami kórházba. Onnan néhány napos kezelés után gyógyultan elengedték.)

Szeptember 18. A tündöklő Sisa Pangma már napok óta ingerli az expedíció tagjait, így, amint megérkezik a hat bérelt jak, valamennyien elindulnak az előretolt alaptáborba.

Szeptember 20. Érkezés az előretolt alaptábor közelébe. Az utolsó útszakaszon jakok nélkül, több fordulóban cipelik fel a közel tonnányi terhet.

Szeptember 23. Többnapos pihenés után irány a hegy. A Dékány, Ozsváth, dr. Nagy trió felveri a sátrakat az 1. számú táborban (6400 m) és a 2. számú táborban (6950 m). Hálózsákokat, matracokat, élelmet hagynak ott. Megtudják, hogy a nemzetközi lengyel expedíció két új útvonalon elérte a csúcsot.

● ● ●

Szeptember 25. Visszatérnek pihenni az előretolt alaptáborba. Dékányban már bújkál valamilyen betegség.

Szeptember 28. Pihenés, erőgyűjtés után Várkonyi, Ozsváth és dr. Nagy nekivág a hegynek. Négy óra alatt feljutnak az 1. számú táborba.

Szeptember 29. Mászás a 2. számú táborba.

Szeptember 30. Jó ütemben haladva elérik a 3. számú tábort (7400 m.)

Október 1. Ozsváth és dr. Nagy felmászik a technikailag nem túl nehéz, 35—40 fok meredekségű hegyoldalon, majd túljutnak egy néhány méteres jéglépcsőn. Délután fél ötkor, 30 fokos hidegben felérnek a csúcsra.

(Ketten éppencsak elférnek rajta. Alakja akár egy megfagyott hullámtaréjé. A csodálatosan tiszta időben vagy száz kilométeres körzetben mindent látnak. Kínai és magyar zászlóval, a Hungária Biztosító emblémájával lefényképezik egymást, megeszik a Bp. Édesipari Vállalattól kapott „csúcs-csokit", majd negyvenperces ott-tartózkodás után visszaindulnak.)

— A magyar zászlót fenn hagyták?

— *Nem illik. Ma már az is környezetszennyezésnek számít.*

— Mivel másztak?

— *A lengyelektől kapott információk alapján én csak egy sibotot vittem, de később volt aki jégcsákányt is.*

A szél egyre erősödik. A 3. számú tábornál már orkánszerű. Várkonyi, aki a csúcsra fejfájás miatt nem ment velük, kicsit lehúzza sátra cipzárját és a farkasordító hidegben úgy gratulál. Ozsváthék az erősödő szél miatt úgy döntenek, hogy tovább ereszkednek a 2. számú táborba. Este nyolcra oda is érnek.

(Nem tudunk aludni és nincs étvágyunk. Megvárjuk míg reggel a sátorra süt a nap és akkor tovább ereszkedünk. Én megyek elöl, mögöttem, 60—80 méterrel Nagy Sanyi. Összetalálkoztam Balatonnal és Szabóval. Éppen beszélgetünk, amikor hirtelen segélykiáltás hallatszik és Nagy Sanyi félig eltűnik. Beszakadt egy gleccserhasadékba. Hágóvasas lábai a hasadék egyik falának támaszkodtak, míg kezei a másik oldalon voltak. Mire odaértünk, hátizsákját maga elé téve, ki tudott mászni. Kihegyezett pillanatok voltak. Érdekességképpen csak annyit: a nyomomban jött, talán, ha tíz centit lépett félre.)

Október 2. Hullafáradtan leérünk az előretolt alaptáborba. Találkozunk Dékánnyal és Papp doktorral. Péter fáradt, enervált az egyhetes láztól.

● ● ●

Október 3. Pihenés, regenerálódás. Eldöntjük, hogy Péternek le kell mennie az alaptáborba. Segítek élelmet levinni. Ötödikén estére érünk le. Egynapos pihenés után, hetedikén nyolc óra alatt visszaszamászok. Itt találkozom Nagy Sanyival és Szabóval, aki lejött a 2. számú táborból.

(Megtudom, hogy Vörösék első csúcstámadását meghiúsította az erős szél. A lengyelektől kapott kuktába szárított almát, fenyőmézet, kandírozott gyümölcsöt teszünk. Rövid főzés eredményeképp van finom kompótunk. Máskor frankfurti levest csinálunk, de népszerű volt a rizibizi és nagy sikere volt a Kertészeti Egyetem konzervtechnológiai tanszéke által készített aszpikos sült csirkének is. Folyadéknak kakaót, teát, szobi szörpöket ittunk.)

Október 8. Pihenés, séta, fényképezés. A többiek ekkor voltak a csúcson.

Október 9. Aggódunk a csúcson tartózkodókért. Már indulni akarok elé jük, amikor feltűnnek. A siker örömére heten megiszunk egy üveg orosz pezsgőt.

(Az alaptáborba — bár unatkozunk — még nem célszerű visszaindulni, mert akkor még azt az élelmiszert is cipelni kellene, amelyet a dzsip október 15-i érkezéséig ott elfogyasztunk. Hogy gyorsabban múljon az idő, október 10-én megmászom a 7232 méteres Langtang Rit.)

Október 13. Reggeli után minden hulladékot eltüzelünk, majd csomagokkal alaposan megpakolva visszaindulunk.

Október 15. Megjön a dzsip. Nagy Sanyit és Dékányt Lhászáig, bennünket a főútig visznek. Nekiállunk stopolni. Szerencsém van, egy dzsipbe kerülök, de van aki egy teherautó platóján ül a vagy 650 kilométerre fekvő Sigaceig.

(Bementem egy étterembe. Hosszú idő óta először eszem gyümölcsöt és iszom egy sört. Az étterem konyhájában húst, krumplit, hagymát, paprikát, bambuszrügyet és hasonlókat válogattam össze. A szakács kevés vizet öntött rá, megfűszerezte, majd begyűjtött egy benzinlámpát és ezzel a „lángszóróval" percek alatt megfőzte az összeválogatott nyersanyagokat. Aztán főtt rizst tett mellé és ez volt az ebéd.)

Október 17. A buddhista kolostor megtekintése után Lhászába buszozunk. Az október eleji eseményekre már csak az időnként feltűnő járőrök emlékeztetnek.

Október 18—21. Ismerkedés a város és a környék nevezetességeivel. Találkozunk Nagy Sanyival és Dékánnyal, akik ekkor indulnak busszal Pekingbe.

Október 23. Harminc órás buszozás után Golmudban vonatra szállunk.

Október 27. Többszöri átszállással érkezés Pekingbe. Rohamvásárlás. Nagy Sándorék a kínai hegymászó szövetséggel rendezik az anyagiakat. Vonatra szállunk.

Október 30. Ulánbátoron át megérkezünk Irkutszkba. Két óra húsz perc alatt áttaxizunk a reptérre, feladjuk a csomagokat, kifizetjük a túlsúlyt, átesünk a formaságokon, majd elrepülünk Moszkvába. Még egy éjszakázás a Seremetyevó II. várótermében, és aztán október 31-én, 14 óra 10 perckor hazaérkezünk Pestre.

Végre!!!

Lejegyezte: Harcsa Gábor

Ozsváth Attila a 8012 méteres Sisa Pangma csúcsán

A szupermaratoni megszállottja

Dodó, aki mindenkinek segít

József keresztnevű ember több tízezer van Magyarországon. Közülük alkalmasint több ezret becéznek Dodónak. De olyan Dodó, akit egyaránt jól ismernek a gyárak, intézmények közönségszervezői, a lóversenyre szívesen kilátogatók (akik, persze, ha ott járnak, meg is tesznek egy-két paripát), no meg a szuper-hosszútávfutók, szóval olyan Dodó — *A Dodó* — csak egy van: *Kraivich József*. Rövidre nyírt ősz hajával, hatalmas pocakjával és mindenkivel közvetlen, barátságos modorával egyedi és összetéveszthetetlen figurája ő mindhárom — egymástól eltérő — említett világnak. Ex-szervezési osztályvezető a bábszínházban, félállású lóversenypénztáros és edző-menedzser-gyúró — egy személyben.

★

— *Mostanában sokan feldicsérik Schirilla futását a nagy októberi szocialista forradalom ötvenedik évfordulóján. A te neved mintha kevesebbször kerülne szóba...* (Az Olvasó talán megbocsátja a tegezést. Két, talpon eltöltött éjszaka és egy harminchat órás, folyamatos verseny együttmunkálkodása alatt szövődött barátságféle jogosít fel rá — A szerző.)

— Hát persze. Hiszen mégiscsak Gyuri futotta végig a távot... Igaz, *a hosszú távoknál is hosszabb futást együtt „találtuk ki" Magyarországon.* Súlyos lábtörésem után — előtte én voltam a legkövérebb kapus az NB II történetében, a Bp. Spartacusban védtem —, a hatvanas évek elején a Vasasban barátkoztunk össze Schirillával. Ő futott, engem pedig egyre inkább a segítő tudományok, a speciális edzésmódszerek, az étrend, a masszírozás kérdései kezdtek érdekelni. Amit felfedeztünk, megtaláltunk az elméletben, azt ki is próbáltuk. Nemcsak Moszkvába kísértem el, de együtt csináltuk végig a bécsi futást '68-ban, a varsóit '69-ben, aztán a belgrádit, a kassait is.

— *A távfutás történelmében is búvárkodtál?*

— Igen, ha már ennyire érdekelt a szupermaratoni, utánanéztem az elődöknek is. A század elején *Ripszán Lajos* ötven kilométerig jutott el, a húszas években *Lovas Antal* és *Matura Ernő* — Matura Mihály bátyja — kísérletezgettek, azután lényegében már Gyuri következett.

— *Miután Schirilla befejezte a versenyzést, te azért a versenyágnál maradtál!*

— Előbb a szegedi futókat menedzseltem. Közülük elsőként *Sipos* futotta le a kétszázötven kilométeres Spartathlont, később *Kiskirály* és *Surim* megnyerte a csapatversenyt Ausztriában, a háromszázhúsz kilométeresen. Aztán a görögöknek *Simont* javasoltam, aki sérülten is cléba ért, és spártai hős lett. Ezek után nem esett túl jól, hogy az idei szegedi tizenkét órás versenyre elfelejtettek meghívni...

— *Most a péti futókkal dolgozol, milyennek látod őket?*

— Nagyszerű fiúk, kitűnő sportemberek. *Mayer Miklóst* és *Hári Gyulát* is láthattad Görögországban versenyezni. Egyben hasonlítanak Schirillára. Úgy sportolnak és érnek el *nemzetközi szinten is eredményeket, hogy mellette rendesen ledolgozzák a nyolc órájukat, méghozzá három műszakban.* Elképzelheted, ilyen bioritmus mellett milyen nehéz edzeniük, versenyezniük! S ők bírják. Mayer például a Spartathlon ötödik helye után két héttel úgy utazott el a jugoszláviai versenyre, hogy rögtön az éjszakai műszak után jött a pályaudvarra, s ezek után második lett!

— *Milyen a magyar szuper-hosszútávfutás szervezettsége?*

— Egyelőre nagyon kuszák a viszonyok. Az idén voltam egy hosszú beszélgetésen az ÁISH-ban, amelynek a szakág jövője volt a témája. Ha minden jól megy, alakítunk egy szakbizottságot, amely a Magyar Atlétikai Szövetség mellett dolgozik majd, éppúgy, mint a veteránoké.

— *S a személyes terveid?*

— Szeretnék minél több jó eredményt elérni a péti futókkal, itthon és külföldön egyaránt.

★

(Emlékkép. Valahol Görögországban, Athén és Spárta közt, talán az út kétharmadánál. Az iráni *James Zarei* érkezik egy pihenőállomásra. Végig egyedül futott, külön segítők nélkül. Dodó — vagy ahogy itt emlegetik: *Dodosz* — felé int: ha meggyúrná egy kicsit... Hősünk szakavatott, gyors mozdulatokkal dolgozik, öt perc múltán Zarei szemmel láthatólag felfrissülten vág tovább az éjszakának.

Dodó büszkén pakolja össze kencéit, tégelyeit: *„Negyedik éve vagyunk itt együtt, de most kért meg először, hogy segítsek. Remélem, jól sikerült."* Biztos nem csak ezért, de ez is hozzájárult: *James Zarei végül a második helyen fejezte be a versenyt...*)

Rochy Zoltán